

УДК 811.161.3:378.6.091.322-057.876

Т. А. Карніеўская

Установа адукацыі

«Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»

СПОСАБЫ ПРАВЕРКІ ДАМАШНЯГА ЗАДАННЯ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ Ў СТУДЭНТАУ МЕДЫЦЫНСКІХ ВНУ

Уводзіны

Адным з важнейшых этапаў правядзення заняткаў па лінгвістычных дысцыплінах у медыцынскіх ВНУ з'яўляецца праверка ведаў студэнтаў. Неабходным элементам такой праверкі стала выяўленне засваення вучэбнага матэрыялу, якое ажыццяўлялася студэнтамі самастойна (інакш кажучы, праверка дамашняга задання).

Мэта

Разгледзець найбольш рацыянальныя спосабы праверкі дамашняга задання па курсе «Беларуская мова: прафесійная лексіка», зыходзячы з вынікаў выкладання адпаведнай дысцыпліны ў студэнтаў першага курса УА «Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт».

Матэрыял і метады даследавання

Матэрыялам з'яўляюцца элементы вучэбна-метадычнага забеспячэння курса «Беларуская мова: прафесійная лексіка» (тэставыя заданні, практыкаванні слоўнікавага і тэкставага характару, карткі з заданнямі рознага ўзроўню складанасці, камп'ютарныя тэсты і г.д.). Метады пераважаюць апісальныя і аналітычныя.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

Зыходзячы з частаты і вучэбна-метадычнага абгрунтавання, найбольш рацыянальнымі спосабамі праверкі дамашняга задання па беларускай мове ў медыцынскіх ВНУ з'яўляюцца наступныя:

1. *Выкананне тэставых заданняў у пісьмовым і электронным выглядзе.* Прычым, зыходзячы з розных мэтай і аб'ёму кантралюемага матэрыялу мы праводзім у пісьмовым выглядзе тэсты на пэўную тэматыку (напрыклад, па тэмах «Правапіс галосных і зычных», «Медыцынская тэрміналогія беларускай мовы», «Літаратурная мова і яе нормы»), у той час як рубажная кантрольная работа па падагульненні арфаграфічных нормаў і выніковы тэст па ўсім курсе прапануюцца студэнтам у электронным выглядзе. Дарэчы, прыкладныя тэставыя заданні тэматычнага і агульнага характару змешчаны ў вучэбна-метадычным дапаможніку «Беларуская мова: прафесійная лексіка» [1], выдадзеным аўтарам у 2024 годзе, і рэкамендуюцца студэнтам для выканання ў працэсе самастойнай падрыхтоўкі.

2. *Узаемаправерка студэнтамі пісьмовых дамашніх работ.* Праводзіцца пры праходжанні тэм арфаграфічнай тэматыкі з мэтай паглыблення асабістых ведаў навучэнцаў пры дапамозе аналізу ведання нормаў беларускай мовы іншым навучэнцам (звычайна суседзям па парце). Мае пэўны псіхалагічны элемент. Дарэчы, пры выкананні падобнага тыпу заданняў з мэтай недапушчэння паслярэформеннай варыянтнасці напісання асобных слоў выкладчык абавязкова рэкамендуе студэнтам для выкарыстання ў навучальнай (а далей, і прафесійнай) дзейнасці нарматыўныя акадэмічныя слоўнікі [2].

3. *Вуснае выступленне на зададзеную тэму* (праводзіцца пасля вывучэння тэмы «Публіцыстычны стыль»). Выкарыстоўваецца з дзвюма мэтамі. Па-першае, стымулюе

працэс гаварэння на адной з дзяржаўных моў, прымушаючы выкарыстоўваць розныя прыёмы для прыцягнення ўвагі слухачоў. Па-другое, працягвае пачатую ў школе работу па ўменні планаваць, ствараць, кампанаваць і выкладаць тэкст тыпу разважання на зададзеную тэму як медыцынскага, так і пазамедыцынскага характару. Пры неабходнасці выкладчык прапаноўвае задаваць выступоўцу пытанні па яго сачыненні, а пры наяўнасці навучэнцаў з дастатковым узроўнем валодання беларускай мовай можна зрабіць спробу правесці аналіз выступлення (поўны ці частковы) з мэтай праверкі слоўнікавага запasu слухачоў.

4. *Выкананне пісьмовага задання з сітуацыяй выбару правільнага адказу з прапанаваных* (напрыклад, спісаць, раскрываючы дужкі). З'яўляецца стандартным папулярным школьным прыёмам, па гэтай прычыне асобай «любоўю» ў студэнтаў не карыстаецца. Выкарытоўваецца намі выключна пры праверцы ведаў па найбольш складаных і варыятыўных (з прычыны малагрунтоўнай распрацаванасці) тэмах, напрыклад, «Правапіс вялікай літары». Асабіста намі пры выкананні заданняў такога тыпу навучэнцам дазваляецца карыстацца рознымі крыніцамі даведачнай інфармацыі, прычым звяртаецца асабліва ўвага на абавязковасць звароту да афіцыйнага выдання «Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» ў рэдакцыі 2010 года [3]. Дарэчы, выкарыстанне разглядаемага прыёму на працягу ўжо больш чым дзесяцігадовага перыяду дазволіла аўтару выявіць даволі цікавую тэндэнцыю: сучасныя студэнты нават пры звычайным перапісванні прапанаванага матэрыялу (а заданне прадугледжвае найпрасцейшы перанос тэксту з карткі на паперу з сітуацыяй выбару вялікай або малой літары) дапускаюць немалую колькасць памылак, г.зн. банальна не ўмеюць спісваць (у прамым сэнсе). Праўда, такое назіранне зроблена аўтарам толькі па факце карыстання студэнтамі беларускай мовай.

5. *Напісанне дакументаў*. Праводзіцца пры вывучэнні тэмы «Афіцыйна-дзелавы стыль». Для напісання студэнтам прапаноўваюцца дакументы, аналагічныя тым, што ім прыйдзецца ў свой час ствараць ў працэсе выканання прафесійных абавязкаў. Пры гэтым, акрамя замацавання ведаў па асаблівасцях ужывання афіцыйна-дзелавой лексікі, работа над кожным асобным дакументам рэалізуе дадатковыя мэты. Так, напісанне заявы стымулюе актывізацыю выкарыстання спецыяльнай афіцыйнай лексікі і ўвядзенне яе ў актыўны слоўнікавы запас. Таксама вучыць дакладна і сцісла выкладаць свае думкі, правільна афармляць дакумент, рацыянальна размяркоўваць асноўныя элементы заявы ў адпаведнасці з агульнапрынятым узорам. Работа над аўтабіяграфіяй рэалізуе дадаткова і выхаваўчыя мэты, прымушаючы больш актыўна цікавіцца інфармацыяй сямейнага характару. Напісанне рэзюмэ фарміруе праспектыўнасць мыслення, умненне прагназаваць мэты будучай прафесійнай дзейнасці, суадносіць свае жаданні і рэальныя магчымасці работы ў медыцынскай сферы.

Вывады:

1. Найбольш эфектыўнымі спосабамі праверкі дамашняга задання па беларускай мове ў студэнтаў першага курса медыцынскіх ВНУ з'яўляюцца тыя, што праводзіцца пераважна ў пісьмовай форме, што дазваляе выявіць большую аб'ектыўнасць і пры гэтым больш грунтоўна падрыхтаваць спецыяліста да прафесійнай дзейнасці.

2. Выкарыстанне як мага большай колькасці метадычна абгрунтаваных метадаў і прыёмаў праверкі ведаў студэнтаў дапамагае не толькі разнастаіць і аптымізаваць вучэбны працэс, але і дазваляе падтрымліваць у навучэнцаў стабільны інтарэс да вывучэння роднай мовы.

3. Чаргаванне рэпрадуктыўных і пошукавых метадаў і прыёмаў, асабліва з элементамі ўзаемакантролю, актывізуе ў студэнтаў мысленчы працэс аналітычнага характару,

а таксама дапамагае рэалізацыі выхаваўчага кампанента, так неабходнага пры фарміраванні асобы будучага спецыяліста з вышэйшай адукацыяй.

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Карніеўская, Т. А. Беларуская мова: прафесійная лексіка : вучэб.-метад. дапаможнік / Т. А. Карніеўская, І. А. Бароўская. – Гомель : ГомДМУ, 2024. – 193 с.
- 2.. Слоўнік беларускай мовы / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Якуба Коласа; уклад. В. П. Русак [і інш.] ; навук. рэд. В. П. Русак. – Мінск : Беларуская навука, 2024. – 915 с.
3. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі: зацверджаны Законам Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 г. № 420-З

УДК [811.161.3>373.45:811.14>373.613]:61

М. М. Казлоўская

*Установа адукацыі «Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь*

МЕДЫЦЫНСКАЯ ЛЕКСІКА З ЭЛЕМЕНТАМІ ГРЭЧАСКАГА ПАХОДЖАННЯ Ў СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Уводзіны

Адметнай асаблівасцю высокаразвітых моў, у тым ліку беларускай, з’яўляецца шырокае ўжыванне тэрмінаў, колькасць якіх значна перавышае лік агульнаўжывальных слоў [1]. І гэтая колькасць працягвае павялічвацца па меры развіцця ведаў у розных навуковых напрамках. Для сучаснай медыцынскай тэрміналогіі таксама характэрна ўзнікненне новых лексічных адзінак, разнастайных па паходжанні і спосабах утварэння, што адлюстравана ў “Слоўніку новых слоў беларускай мовы” і “Слоўніку новых запазычаных слоў беларускай мовы” В. І. Уласевіч і Н. М. Даўгулевіч [2, 3].

Мэта працы

Разгледзець новую беларускамоўную медыцынскую лексіку з элементамі грэчаскага паходжання, зафіксаваную слоўнікамі новых слоў.

Вынікі і абмеркаванне

Тэрміналагічныя сістэмы ў розных мовах сфарміраваліся перш за ўсё пад уплывам лацінскай мовы, элементы якой працягваюць прымаць актыўны ўдзел у стварэнні беларускамоўнай медыцынскай тэрміналогіі [4]. Разам з тым, выключную ролю ў гэтым працэсе, як сведчаць матэрыялы слоўнікаў, адыгрывае і грэчаская мова, а дакладней, яе словаўтваральныя элементы, якія зараз маюць інтэрнацыянальны характар: *-графія*, *-логія*, *-метр*, *-фобія* і інш. Прадуктыўнасць гэтых фармантаў звязана, з аднаго боку, з актыўнымі стасункамі ў сферы міжнароднага супрацоўніцтва і абмену навуковай інфармацыяй, а па-другое, з тэматыкай неалагізмаў: часцей за ўсё патрабуюць намінацыі новыя навукі, захворванні, метады, прыборы і г. д.: *валеалогія* (лац. *valeo* – быць здаровым і грэч. *logos* – вучэнне) ‘галіна ведаў аб заканамернасцях і механізмаў фарміравання, захавання і ўмацавання здароўя чалавека’, *глюкометр* (грэч. *glykos* – салодкі і грэч. *metreo* – вымяраю) ‘медыцынскі прыбор індывідуальнага карыстання, прызначаны для вымярэння ўзроўню глюкозы ў крыві хворых на цукровы дыябет’, *радыяфобія* (лац. *radiatio* – ззяненне і грэч. *phobos* – страх, жах) ‘псіхічнае захворванне, якое характарызуецца празмерным, часта беспадстаўным страхам перад радыяцыяй і радыёактыўным выпраменьваннем’.